

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Svenska Fornminnesföreningen och Fornvännen : föreningens fonder,
priser, stipendier och belöningsmedaljer samt härom gällande stadgar

Lamm, Jan Peder

Fornvännen 82, 88-92

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1987_088

Ingår i: samla.raa.se

Svenska Fornminnesföreningen och Fornvännen

*Föreningens fonder, priser, stipendier och belöningsmedaljer
samt härom gällande stadgar*

Av Jan Peder Lamm

Svenska Fornminnesföreningen stiftades 1870 som en rikstäckande kulturpolitiskt aktiv förening. Som sådan hade den behov av ett eget forum. Detta fick namnet *Svenska Fornminnesföreningens Tidskrift* och utkom åren 1871–1905 för att fr.o.m. 1906 uppgå i den då av Kungl. Vitterhetsakademien startade tidskriften *Fornvännen*. Till föreningens 100-årsjubileum utgav Birger Nerman 1970 en skildring av de första årens verksamhet. Om föreningens samröre med *Fornvännen* berättar Torgny Säve-Söderbergh inledningsvis i *Fornvännens* 75:e årgång (1981). Han nämner att man på föreningens sammanträde den 5 januari 1906, sedan Akademiens planer på en ny kvartalsskrift beaktgjorts icke ansåg det "nödvändigt att föreningen utgäve en särskild tidskrift". Fornminnesföreningen fick rätt att för sina medlemmar inköpa *Fornvännen* till halvt pris (2:50 per årgång i stället för 5:-). Så blev *Fornvännen* föreningens nya forum. I detta publicerades dess styrelseberättelser och andra meddelanden. Emellertid synes behovet av en egen publikation småningom åter ha gjort sig påmint. 1923 utkom nämligen en sådan med namnet *Hävd och Hembygd*, *Svenska Fornminnesföreningens årsskrift*. Ett andra nummer trycktes 1927 men föreningen gav därefter upp detta försök. 1942 inträdde föreningen som medutgivare av *Fornvännen*. Detta samarbete fortsatte till årgång 1965, i vilken föreningens årsredovisning intogs för sista gången. Sedan 1984 har föreningen haft programsamverkan med Svenska Arkeologiska Samfundet. I dess medlemsblad *Gjallarhornet* har bl.a. kallelser till

föreningens arrangemang och utlysning av dess stipendier skett.

Svenska Fornminnesföreningen har goda ekonomiska resurser och förfogar över tre fonder, den Hildebrandska, den Anderssonska och den Nermanska, ur vilka föreningen årligen utdelar priser och stipendier. 1987 har en fjärde fond tillkommit: Inga Sernings fond för arkeometallurgisk forskning. Dess stadgar kommer under året att fastställas. Föreningen präglar även en egen belöningsmedalj, Oscar Montelius-medaljen som första gången utdelades 1952.

För Svenska Fornminnesföreningen är det av största intresse att upplysningar om dess syfte, dess stadgar, dess belöningar och stipendier är allmänt tillgängliga. Föreningens styrelse är därför tacksam att *Fornvännens* spalter nu upplåtes för detta ändamål.

Svenska Fornminnesföreningens fonder är ingalunda stängda utan står öppna för nya bidrag. Det är genom sina fonder föreningen i dag har den största förutsättningen att fortsätta att spela en kulturpolitisk roll. Fonderna kan gynnas genom inbetalning på föreningens postgiro 53921–3 eller på dess bankgiro 221–6943 med angivande av vilken fond man vill bidra till — t. ex. för att hedra en bortgången. Föreningen sänder då till dödsboet en adress med meddelande om att ett bidrag satts in. Även vid jubiléer och uppvaktningar kan denna hyllningsform vara ett lämpligt alternativ. Större belopp kan namnge nya stipendiefonder med syftet att gagna föreningens ändamål.

Här följer en förteckning över stadgar m.m.

Reviderade stadgar för Svenska Fornminnesföreningen, fastställda på årsmötet den 21 mars 1949 samt vad § 2 beträffar enl. beslut av årsmötet den 6 mars 1986.

1. Svenska Fornminnesföreningen har till ändamål att väcka och befrämja intresset för äldre tiders kultur, i främsta rummet den svenska kulturen och med huvudvikten lagd på forntid och medeltid.

Detta ändamål söker föreningen förverkliga huvudsakligen genom föredrag om och demonstrationer av arkeologiska och andra kulturhistoriska minnesmärken, genom utgivande av publikationer samt genom samarbete med institutioner och föreningar, som verka i samma syfte.

Föreningen har att i enlighet med särskilda bestämmelser verkställa utdelning av pris och medaljer för förtjänstfull verksamhet inom föreningens intresseområde.

2. Medlem betalar den årliga avgift som årsmötet fastställer.

Enskild medlem blir ständigt medlem genom att betala den engångsavgift som årsmötet fastställer.

Medlem är berättigad till erhållande av föreningens ordinarie publikation samt till övriga förmåner, som styrelsen kan utverka.

3. Till hedersledamot äger föreningen efter styrelsens förslag kalla den, som på ett framstående sätt främjat föreningen och dess ändamål. Förslag härutinnan, undertecknat av minst två föreningsmedlemmar, kan ingivas till styrelsen.

Vid fråga om val till hedersledamot är styrelsen beslutförd, när de närvarandes antal överstiger hälften av hela antalet styrelseledamöter.

4. Ständiga medlemmars avgifter avsätts till en särskild fond. Räntan därpå må av styrelsen användas, men kapitalet må icke utan föreningens beslut minskas.

5. Föreningens angelägenheter handhas av en styrelse, som har sitt säte i Stockholm.

Styrelsen består av minst tolv ledamöter, vilka årligen utses av föreningen.

Styrelsen utser inom sig ordförande, vice ordförande, sekreterare och andre sekreterare samt skattmästare.

6. Styrelsen sammanträder så ofta ordföranden finner det nödigt eller då minst två av styrelsens övriga ledamöter det begära.

Styrelsen är, fränsett det fall, som avses i § 3, beslutförd, då minst fem ledamöter äro tillstädes.

Vid lika röstetal gäller den mening, som biträdes av ordföranden vid sammanträdet, dock att vid val lotten bestämmer.

7. Sekreteraren för protokoll vid föreningens och

styrelsens sammanträden, ombesörjer verkställande av de därvid fattade besluten, för register över föreningens medlemmar och förvarar de handlingar och böcker, som tillhöra föreningen.

Andre sekreteraren tjänstgör vid förfall för sekreteraren och biträder för övrigt vid dennes göromål.

8. Skattmästaren omhänderhar föreningens ekonomiska förvaltning, för räkenskaperna och sköter i samråd med styrelsen föreningens fonder.

Räkenskaperna för föregående år skola senast den 15 februari överlämnas för granskning till föreningens revisorer.

9. Skattmästaren äger att ifråga om allt, som rör föreningens ekonomiska förvaltning, ensam teckna föreningens firma.

10. Allmänt årsmöte hålles i Stockholm senast i mars månad. Tid och plats för årsmötet tillkännagives genom kallelse till ledamöterna eller genom annons i tidning, som styrelsen äger bestämma, senast fem dagar före mötet.

11. Vid allmänt årsmöte förekomma:

- 1) Styrelsens årsberättelse,
- 2) Revisorernas berättelse och frågan om ansvarsfrihet för styrelsen och skattmästaren,
- 3) Styrelsens förslag till arvode åt sekreterare och skattmästare,
- 4) Fastställande av antalet styrelseledamöter,
- 5) Val av styrelseledamöter,
- 6) Val av två revisorer och två suppleanter för dem,
- 7) Av styrelsen eller andra föreningsmedlemmar väckta frågor. Vid årsmötet bör anordnas föredrag eller demonstration.

12. Styrelsen anordnar om möjligt årligen en utfärd för föreningens medlemmar, varvid väljes ort, som är av intresse i arkeologiskt eller eljest kulturhistoriskt hänseende.

13. Förslag till ändring av dessa stadgar kan väckas av envar föreningsmedlem eller av styrelsen. Har ändringsförslag blivit väckt, skall styrelsens yttrande finnas tillgängligt fjorton dagar före föreningens årsmöte. I kallelsen till årsmötet skall angivas, att sådant förslag kommer till omprövning vid mötet.

För ändring i stadgarna erfordras bifall av 2/3 av de vid mötet närvarande medlemmarna.

14. Skulle föreningen upplösas, skola dess tillgångar överlämnas till Kungl. Vitterhets historie och antikvitets akademien eller till annan institution eller förening, vilken arbetar för liknande ändamål som Svenska Fornminnesföreningen.

Hildebrandspriset och Hildebrandsstipendierna, Historik

I Fornvännen 1934 s. 337 ff. skildras bakgrunden till de numera årligen utdelade Hilde-

brandspriset och Hildebrandsstipendierna. Embryot till dessa nu betydande belöningar är en donation år 1934 om 15 000 kronor till Svenska Fornminnesföreningen med syftet att bilda en Hildebrandsfond till minnet av riksantikvarierna Bror Emil Hildebrand och dennes son Hans Hildebrand. Enligt 1986 års resultaträkning har fondkapitalet sedan dess förmerats till 1 107 098:—. Prissumman har på motsvarande sätt vuxit till 95 000 kronor, varför medlen nu också räcker till ett antal stipendier som årligen utannonseras att söka. Hildebrandspriset för 1987 är 40 000 kronor, 45 000 kronor utdelas som stipendier. Nedan följer förteckningar över pristagare och stipendiater 1936–1987.

1936 Erik Lundberg
 1939 Artur Nordén
 1941 Bengt Thordeman
 1944 K.E. Sahlström
 1947 Sven B.F. Jansson
 1951 Toni Schmid
 1952 Ragnar Blomqvist
 1955 Lili Kaelas
 1957 Aron Andersson
 1958 Hans Hansson
 1960 Birger Nerman
 1963 Nils Gustaf Gejvall
 1964 Nils Sundqvist
 1965 Wilhelm Holmqvist
 1966 Rune Norberg
 1968 Agnes Geijer
 1970 Andreas Lindblom
 1970 Andreas Oldeberg
 1972 Bengt Söderberg
 1972 Märten Stenberger
 1973 Iwar Anderson
 1973 Armin Tuulse
 1974 Erik Nylén
 1975 Ragnhild Boström
 1976 Inga Serning
 1977 Bengt Cnattingius
 1978 Anders W. Mårtensson
 1979 Carl Otto Nordström
 1980 Åke Hyenstrand
 1981 Gunnar Svahnström
 1982 Brita och Mats P. Malmer
 1983 Lennart Karlsson
 1984 Märta Strömberg
 1985 Erland Lagerlöf, Marian Rittsel-Ullén

1986 Evert Baudou, Hans Andersson
 1987 Sven Axel Hallbäck, Peter Tångeberg

Stipendiater 1986

Robert Bennett, Ebba Daring, Peter Norman, Ingallil Pegelow, Nils Ringstedt, Thomas Wallerström, Vilhelm Öhnegård

Stipendiater 1987

Kent Andersson, Lars Andersson, Agneta Bennett, Mats Burström, Lars Bägerfelt, Mikael Jakobsson, Ann Mari Karlsson, Jan Karlsson, Anne Lidén, Inger Zachrisson

Stadgar för Hildebrandska fonden.

Stadgarna antogs 1934

1. Fonden är stiftad för att hugfästa minnet av Bror Emil Hildebrands och Hans Hildebrands banbrytande verksamhet inom de vetenskapliga områden, åt vilka de ägnat sitt huvudsakliga arbete, genom utdelande av vetenskapliga pris till svenska forskare för förtjänstfulla publikationer eller andra vetenskapliga insatser, som falla inom sagda områden: nordisk arkeologi och medeltidsforskning inklusive urkundsutgivning samt numismatik.

2. Fonden förvaltas av Svenska Fornminnesföreningens styrelse, som skall placera dess medel i fullt betryggande värdepapper till högsta möjliga ränta. Fondens värdepapper skola lämnas i öppet förvar hos notariatavdelning i bank.

3. Av fondens avkastning skall alltid en tiondel årligen läggas till kapitalet. Återstående avkastning användes till ovannämnda vetenskapliga pris med belopp av ett tusen kronor; överskjutande avkastning lägges till kapitalet. Utdelning av priset kan, om ingen prövas fullt förtjänt att erhålla utmärkelsen, uppskjutas eller inställas; i senare fallet går hela årsavkastningen till fonden. Sedan fondens avkastning vuxit därefter, att den — efter förut verkställd avsättning till kapitalet — medger höjning av prisets belopp med femhundra kronor, bör sådan höjning ske.

4. Angående prisets utdelande beslutar Svenska Fornminnesföreningens styrelse jämte Riksantikvarien, vilken, om han ej tillhör styrelsen, skall anmodas att i sådana frågor där taga säte och stämma.

5. Skulle Svenska Fornminnesföreningen upplösas, skall fonden överlämnas till Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien att av denna förvaltas och beträffande den utdelningsbara avkastningen användas enligt ovan givna regler.

Stadgar för Svenska Fornminnesföreningens Hildebrands-stipendier

Svenska Fornminnesföreningens styrelse har

1985 antagit följande stadgar för stipendierna.

1. Ur avkastningen av fonden till Bror Emil Hildebrands och Hans Hildebrands minne utdelas i mån av tillgång på medel årligen ett eller flera stipendier med belopp och till antal som föreningens styrelse för varje år bestämmer. Stipendierna ledigförklaras att sökas senast den 1 november.

2. Stipendierna är avsedda som stöd för forskning i nordisk arkeologi (förhistorisk arkeologi, medeltidsarkeologi, laborativ arkeologi, marinarkeologi m.fl.), förhistorisk och medeltida numismatik samt medeltidens konsthistoria.

3. Ansökan skall innehålla en kortfattad redovisning av den forskning för vilken stipendiet sökes: forskningsmål, metoder och beräknade utgifter. I ansökan skall också anges om medel för samma forskning sökes från annat håll.

4. Stipendiat är skyldig att inom två år till Fornminnesföreningens sekreterare insända en kortfattad redogörelse för stipendiets användning.

5. Beslut om utdelande av Hildebrandstipendierna fattas av Fornminnesföreningens styrelse efter förslag från en av styrelsen utsedd kommitté om fem personer.

Stadgar för Svenska Fornminnesföreningens Aron Andersson-stipendier

Fonden tillkom 1984 genom en insamling för att hylla minnet av professor Aron Andersson som vid sin bortgång den 7 augusti 1984 var Svenska Fornminnesföreningens ordförande. Fondkapitalet var vid 1986 års utgång 62 700 kr.

Svenska Fornminnesföreningens styrelse har vid sammanträde den 21 januari 1986 antagit följande stadgar för stipendierna.

1. Ur avkastningen av fonden till Aron Anderssons minne utdelas i mån av tillgång på medel årligen ett eller flera stipendier med belopp och till antal som föreningens styrelse för varje år bestämmer. Högst 85% av avkastningen får utdelas, resten fonderas och läggs till kapitalet.

Stipendierna ledigförklaras att sökas senast den 1 november.

2. Stipendierna är avsedda som stöd för forskning i medeltidens konst- och kulturhistoria och utdelas företrädesvis till yngre forskare (under 35 år).

3. Ansökan skall innehålla en kortfattad redovisning av den forskning för vilken stipendiet sökes: forskningsmål, metoder och beräknade utgifter. I ansökan skall också anges om medel för samma forskning sökes från annat håll.

4. Stipendiat är skyldig att inom ett år till Forn-

minnesföreningens sekreterare insända en kortfattad redogörelse för stipendiets användning.

5. Beslut om utdelande av Aron Anderssonstipendierna fattas av Fornminnesföreningens styrelse efter förslag från en av styrelsen utsedd kommitté om tre personer.

Stipendiat 1986 Lars Kennerstedt (6 000:—)

Stipendiat 1987 Carina Jacobsson (6 000:—).

Stadgar för Svenska Fornminnesföreningens Birger Nerman-stipendier

Fonden instiftades genom årsmötets beslut den 7 mars 1985. För att hylla minnet av professor Birger Nerman som 1939–1969 var Svenska Fornminnesföreningens ordförande.

Fondkapitalet år 1986 var 62 000 kr.

Svenska Fornminnesföreningens styrelse har vid sammanträde den 21 januari 1986 antagit följande stadgar för stipendierna.

1. Ur avkastningen av fonden till Birger Nermans minne utdelas i mån av tillgång på medel årligen ett eller flera stipendier med belopp och till antal som föreningens styrelse för varje år bestämmer. Högst 85% av avkastningen får utdelas, resten fonderas och läggs till kapitalet.

Stipendierna ledigförklaras att sökas senast den 1 november.

2. Stipendierna är avsedda som stöd för forskning i förhistorisk, särskilt nordeuropeisk, arkeologi och utdelas företrädesvis till yngre forskare (under 35 år).

3. Ansökan skall innehålla en kortfattad redovisning av den forskning för vilken stipendiet sökes: forskningsmål, metoder och beräknade utgifter. I ansökan skall också anges om medel för samma forskning sökes från annat håll.

4. Stipendiat är skyldig att inom ett år till Fornminnesföreningens sekreterare insända en kortfattad redogörelse för stipendiets användning.

5. Beslut om utdelande av Birger Nermanstipendierna fattas av Fornminnesföreningens styrelse efter förslag från en av styrelsen utsedd kommitté om tre personer.

Stipendiat 1986 Kjel Knutsson (5 000:—).

Stipendiat 1987 Mikael Olausson (4 000:—) och Majvor Östergren (2 000:—).

Stadgar för Svenska Fornminnesföreningens Oscar Montelius-medalj

1. Svenska Fornminnesföreningens Oscar Montelius-medalj avser att hugfästa minnet av en av förgrundsgestalterna inom Svenska Fornminnesför-

eningen och utdelas för framstående insatser på föreningens intresseområden, främst arkeologisk forskning, men även den yttre kulturminnesvården och museiväsendet.

2. Medaljen framställs företrädesvis i brons; när alldeles särskilda skäl kunna anses föreligga, må dock även exemplar i ädlare metall framställas.

3. Förslag angående utdelning av medaljen kan väckas skriftligen hos föreningens styrelse av envar föreningens medlem. Om förslaget kan anses värt beaktande, tillsätter styrelsen en för ifrågavarande fall vald nämnd, bestående av fem personer, av vilka tre skola vara medlemmar av föreningens styrelse och två väljas utanför densamma bland företrädare för arkeologisk vetenskap; samtliga utses vid sammanträde, där minst hälften av styrelsens medlemmar äro närvarande.

4. Nämnden skall till styrelsen avlämna en skriftlig motivering med till- eller avstyrkande. På grundval av nämndens förslag fattar styrelsen beslut vid sammanträde, där minst hälften av styrelsens ledamöter äro närvarande.

5. Utdelningen bör ske med stor sparsamhet — högst ett exemplar vartannat år — och överlämnandet äga rum vid allmän sammankomst.

6. De för medaljens framställning erforderliga kostnaderna bestridas genom medel ur Hélène och Ingeborg Holcks donationsfond.

7. Skulle Svenska Fornminnesföreningen upplösas, överlämnas samtliga handlingar rörande medaljen jämte eventuella medaljexemplar till Kungl. Myntkabinetet.

Medaljerade

1952	Hakon Shetelig
1962	HM Konung Gustaf VI Adolf
1970	Birger Nerman
1975	Wilhelm Holmqvist
1980	Greta Arwidsson
1986	Sten Karling, Ejnar Kjellén, Michael Müller-Wille.